

Budgetbeheer: maatschappelijk werker staat er te vaak alleen voor

Het proces voor budgetbeheer verloopt in veel OCMW's onvoldoende transparant. Omdat er meestal te weinig richtlijnen en afspraken zijn, is het voor maatschappelijk werkers moeilijk cliënten in budgetbeheer op een uniforme manier te begeleiden. Audit Vlaanderen ziet verbeterpunten om dit proces op orde te krijgen.

Bij budgetbeheer geven cliënten een maatschappelijk werker van het OCMW de toestemming hun inkomsten tijdelijk in hun plaats te beheren. Audit Vlaanderen onderzocht tijdens de thema-audit budgetbeheer bij 27 OCMW's hoe dit proces verloopt, vanaf het intakegesprek van de cliënt met de maatschappelijk werker tot en met de uitstroom van die cliënt. Uit de vaststellingen in het globaal rapport over deze thema-audit blijkt dat het proces voor budgetbeheer erg kwetsbaar is voor

onregelmatigheden. Maar er zijn ook grote verbeterkansen. Op vijf daarvan gaan we even in.

Bepaal doelstellingen voor budgetbeheer

Slechts de helft van de OCMW's heeft een visie op budgetbeheer en heeft die naar de praktijk vertaald. In die visie formuleren ze onder andere beleidskeuzes over de doelgroep die ze met het budgetbeheer willen bereiken, over het begeleidingstraject naar zelfstandigheid en over het uitstroomtraject. Die keuzes geven de maatschappelijk werkers een kader voor hun begeleiding. Bovendien maken ze het procesverloop ook efficiënter. Zo legde één OCMW sterk de klemtoon op de periodieke evaluatie van de budgetbeheerdossiers, waardoor de dossierlast voor de maatschappelijk werkers aanzienlijk verminderde en er middelen vrijkwamen om nieuwe klemtonen te leggen in de hulpverlening.

Het is ook een heel goed idee de doelstellingen van het budgetbeheer op te nemen in de overeenkomst die het OCMW bij de start van de hulpverlening met de cliënt afsluit.

Stel concrete richtlijnen op

Twintig OCMW's hebben geen richtlijnen om te beoordelen welke vorm van hulpverlening het best past bij een individuele cliënt. Kiezen ze voor budgetbegeleiding, budgetbeheer of collectieve schuldenregeling? Deze OCMW's hebben de doelgroep die ze met budgetbeheer willen bereiken, niet afgebakend. Ze hebben ook de voorwaarden om een cliënt toe te laten tot budgetbeheer niet vastgelegd. Daardoor missen de maatschappelijk werkers in deze organisaties een afwegingskader. Zij laten zich leiden door hun eigen ervaring en inzicht en moeten ad-hoc-keuzes maken. Het OCMW loopt door dit gebrek aan richtlijnen het risico dat cliënten verschillend behandeld worden.

Bouw functiescheiding in

Als de maatschappelijk werker die de intake verzorgt, ook verantwoordelijk is voor de begeleiding en de beta-

ling, heeft hij een monopoliepositie. Om dat te vermijden hanteren dertien OCMW's tijdens de intakefase het vierogenprincipe: de maatschappelijk werker bespreekt na de intake zijn voorstel tot opstart van de budgethulpverlening met de leidinggevende of het team. Zo kan een OCMW ook de uniformiteit van de budgetbeheerdossiers bewaken. Sommige OCMW's gaan nog een stap verder door de intakefase af

Als OCMW's geen richtlijnen hebben om te beoordelen welke vorm van hulpverlening het best past bij een cliënt, missen de maatschappelijk werkers een afwegingskader. Ze laten zich leiden door hun eigen ervaring en inzicht en moeten ad-hoc-keuzes maken.

te splitsen van de begeleidingsfase. De maatschappelijk werker die de intake verzorgt, draagt dan de begeleiding (en dus ook de betaling) over aan een collega.

In bijna alle OCMW's hebben de maatschappelijk werkers een monopoliepositie in de betalingsfase van het budgetbeheer. Dat vergroot onder meer het risico op onrechtmatige betalingen of op betalingen die te weinig gefundeerd zijn met stavingsdocumenten. Het systeem van de dubbele handtekening is hier een mogelijke oplossing.

Informeer de cliënt over verrichtingen

Zestien OCMW's hebben geen uniforme methoden om de cliënten in budgetbeheer te informeren over de verrichtingen op hun budgetrekening. In alle OCMW's geven de maatschappelijk werkers wel aan dat ze hun cliënten een mondelinge toelichting geven bij de verrichtingen op de budgetrekeningen, maar dit gebeurt weinig systematisch. Slechts een beperkt aantal OCMW's bezorgen hun cliënten periodiek een gedetailleerd en begrijpelijk overzicht van hun inkomsten en de uitgevoerde betalingen.

Laat cliënten niet langer dan noodzakelijk in budgetbeheer

Acht van de tien OCMW's hebben geen criteria vastgelegd voor de afbouw van budgetbeheerdossiers. Doordat ook zes van de tien deze dossiers niet periodiek evalueren, kan het gebeuren dat de OCMW-medewerkers ze onvoldoende kritisch bekijken en cliënten langer dan noodzakelijk begeleiden. In zes OCMW's evalueert de maat-

schappelijk werker de vraag of de budgetbegeleiding moet worden voortgezet in samenspraak met de leidinggevende of legt hij ze voor op het teamoverleg. Dit draagt bij tot de gelijke behandeling van de cliënten. In zeven andere OCMW's agenderen de maatschappelijk werkers hun budgetbeheerdossiers periodiek op de zitting van het bijzonder comité, dat beslist of het budgetbeheer wordt voortgezet. Deze periodieke evaluaties doorbreken het monopolie van de maatschappelijk werker en maken het voor de organisatie mogelijk een actueel overzicht van de lopende budgetbeheerdossiers te bewaren. ■

BART MASSART IS AUDITOR, WIM DE NAEYER IS MANAGER-AUDITOR EN MARK VANDERSMISSEN IS ADMINISTRATEUR-GENERAAL VAN AUDIT VLAANDEREN.

Op www.auditvlaanderen.be geeft het 'Budgetbeheer' een grondige analyse van de risico's voor het proces budgetbeheer. OCMW's vinden inspiratie in de goede praktijken die Audit Vlaanderen tijdens de thema-audit heeft geïdentificeerd en opgenomen in de databank op haar website. Verder kunnen zij de eigen werking evalueren aan de hand van de bevindingen uit het globaal rapport.